

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. Д-Р ИВАН ГАТЕВ МАРКОВ
КОНКУРС ЗА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“
ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 4. ПРИРОДНИ НАУКИ,
МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 4.4. НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА
(ГЕОГРАФИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО И СЕЛИЩАТА)
СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК, БР. 100/16.12.2022 Г.

Становището е разработена на основание на: чл. 4, и чл. 29 а от Закона за развитие на академичния състав (ЗРАСРБ) и чл. 60 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за устройството и дейността на Софийски университет и решение на Факултетния съвет на Геолого-географски факултет, протокол № 1 от 17.01.2023 г. и заседание на научното жури от 28.02. 2023 г. Предложението за научното жури е вписано в Регистъра на СУ за членове на научни журита под № 21 от 19.01. 2023 г, Единствен кандидат е доц. д-р Тони Трайков.

Данни за кандидата

През периода 1978 – 1983г. доц. д-р Трайков завършва специалност География в СУ “Св. Климент Охридски”, Магистър по География,
1983 – 1988г. е редовен докторант и специалист в Географски институт – БАН. Придобива Образователна и научна степен – Доктор.
1983 – 1984 преподавател по география в ОУ, кв. Свобода, гр. София
1989 – 1994 Научен сътрудник в Географски институт на БАН
1995 – 2001г. Старши асистент, Главен асистент в ГГФ на СУ “Св. Климент Охридски”
2001 – понастоящем ДОЦЕНТ.
20.03.2013-29.07.2013г. Временно изпълняващ длъжността Ръководител катедра „Регионално развитие“ при ГГФ.
2019 – 01.09.2021г. Ръководител катедра „Регионално развитие“, ГГФ.
01 ноември 2022 - понастоящем Ръководител катедра „Регионално развитие“, ГГФ

През периода 2007- 2011г. доц. д-р Трайков е избран за Заместник-декан по стопанската дейност на ГГФ. Член е на БГД и на Съюза на икономистите в България.

Описание на научните трудове

Научната продукция на кандидата е твърде разнообразна и включва две монографии, глави от пет колективни монографии, 36 статии в научни списания, 32 статии в сборници, 33 учебници и учебни помагала.

За участие в конкурса доц. д-р Тони Трайков представя 20 публикации от които една монография (100 точки),(Приложение 1). Публикувани 15 учебника, който се използват в училищната мрежа в съавторство (165 точки),(Приложение 8). За участие в конкурса са посочени общо 19 статии и доклади, публикувани в две реферирани (Приложение 2) и 17 нереферирани списания или в редактирани колективни томове,(Приложение 3) от които 16 самостоятелни, 8 на английски език и 4 отпечатани в чуждестранни издания за които авторът получава (370 точки).

Ключово място в продукцията, с която авторът участва в конкурса за професор заема монографията „*География на религиите и религиозните общности в света*“, *част първа – Европа, Азия и Африка. Обем 308 стр. (предговор, седем глави и списък с използвана литература. Електр. издание на УИ „Св. Климент Охридски“*, ISBN 978-954-07-5591-5.

Основната цел на изследването според автора е представянето на цялостен анализ на факторите и условията за възникването, развитието и географското разпространение на религиите и свързаните с тях общности в трите континента и техните региони.

Използвайки комплексния географски подход авторът прави характеристика на отделните религии и религиозни общности диференцирано по отделните континенти и региони, съобразно спецификата на особеностите в тяхното историческо, социално-икономическо и демографско развитие. Във връзка с прилагането на географския подход при изучаването на религиите и тяхното разпространение, в четвърта глава се анализира и формирането на едно сравнително ново направление в Географията на населението - География на религиите и религиозните общности. Значително място е отделено на влиянието на природните дадености при формирането на някои от особености в ритуалните практики и обредност. Актуални са разсъжденията и изводите на автора относно бъдещето на религиозните вярвания, новите религиозни течения, както и за взаимоотношенията между различните по численост религиозни общности.

Представените статии и доклади са систематизирани тематично в три научни направления:

1. Етноконфесионални особености на населението в България и в други страни и континенти – 3 бр.
2. Демографска ситуация в България (демографски структури, възпроизводство, миграции), нейните регионални особености и факторите и условията, които ги определят – 10 бр.;
3. Тенденции и особености в демографското развитие на други европейски страни, включително и територии, намиращи се в непосредствена близост до съвременните граници на Република България – 6 бр.

Авторът отделя специално място в изследванията на демографската ситуация в България на съвременния етап чрез творческото прилагане на комплексния географски подход при анализа на факторите и условията, довели до демографска криза.

Повишената миграционна активност на населението според автора се превръща в основен фактор за по-нататъшно снижение на раждаемостта, включително и при онези групи от населението с относително запазени традиции в репродуктивното поведение.

Диференцираният подход при изследването на най-силно изразените проявления на демографската криза в България е застъпен чрез самостоятелното разглеждане на проблемите на селското население. В резултат на изразеното застаряване на селското население продължава непрекъснатото съкращаване на неговите контингенти в репродуктивна и трудоспособна възраст.

Многоаспектното разглеждане на последствията от демографската криза включва и нейното отражение върху съвременното състояние на пограничните общини в България. В резултат на демографската криза и процеса на обезлюдяване настъпват негативни изменения в броя и размера на селищата на тяхната територия. Особено значим проблем е нарастването на броя на най-малките по население села, както и отпадането на част от тях от списъка на населените места. Конкретен израз на голяма част от посочените проблеми има изследването на някои български погранични общини по границата с Република Сърбия.

На основата на глобалния подход, в анализа на демографските процеси, са разгледани особеностите на миграциите през XXI век. Тяхното проследяване посредством използването на ретроспективния метод и пространствената диференциация позволява очертаването на основните тенденции в динамичен план, както във времето, така и в пространството.

Глобалният подход при изучаването на миграцията и пространствената мобилност на населението като цяло, спомага за по-балансирано разположение на човешките ресурси, оптимизиране на развитието на големите градски агломерации, както и за разширяване на възможностите за икономически, социален и културен обмен. В тази логическа последователност автора разглежда процесът на глобализация, свързан с утвърждаването на определени модели в социалното, икономическото и културно развитие на хората.

Доц. д-р Трайков е член на Редакционна колегия на Год. СУ, кн.2 География от 2018 – понастоящем. Комисия по управление на качеството в ГГФ на СУ(2007 – 2011) Атестационна комисия към ГГФ на СУ(2015 – 2019) (2019 – понастоящем).

Приноси

Подкрепяме предложената авторова справка за приносите в представената за рецензиране научна продукция. Авторът разграничава приносите в монографичното изследване и статии, посочени за участие в конкурса.

Теоретико-методологични приноси

1. В методологично отношение съдържанието на монографията е разработено на основата на цялостното използване на комплексния географски подход. Според автора, чрез неговото прилагане, за първи път в българската географска литература са анализирани характеристиките на отделните религии и религиозни общности като техните особености са

разгледани диференцирано по отделни континенти и региони, съобразно спецификата в тяхното историческо, социално-икономическо и демографско развитие

2. Определен приносен момент от гледна точка на методологията представлява прилагането на географския подход при анализите на различните взаимодействия на отделните религиозни общности и техните официални институции. От географска гледна точка е разгледана ролята на религията като фактор за обществените промени през различните етапи от историческото развитие. Подобен подход е реализиран и при анализа на влиянието на религията и вероизповеданията върху общественото съзнание, морала и поведението на техните последователи. Нов прочит е реализиран и по отношение обединяващата сила на религията при формирането на различните етнически обединения, както и промените настъпващи с тях в процеса на тяхното географско разпространение.

3. Като принос с теоретико-методологична насоченост може да се посочи и обогатяването на начините и подходите за класифициране на религиите и религиозните вярвания. Прилагането на географския подход, основаващ се на териториалното разпространение на религиите и броя на техните последователи е в основата на тяхната диференциация, приложена от автора, на световни и регионални. В тази насока е направената от него подялба на религиите в зависимост от преобладаващото им разпространение в определени географски региони (религии на Южна Азия, религии на Югоизточна Азия, религии на Източна Азия и т.н.), както и според преобладаващата етническа принадлежност на техните вярващи (индийски религии, китайски религии и др.).

Приноси с практико-приложен характер

Във връзка с прилагането на географския подход при изучаването на религиите и тяхното разпространение, в монографията е направен сполучлив опит за формирането на едно сравнително ново направление в Географията на населението с наименованието „География на религиите и религиозните общности“. Приносите на кандидата по конкурса за професор се свързват с обосноваването на неговия обект и предмет на изследване, както и с определянето на основните му задачи. На тази теоретична основа, авторът изготвя и предлага в учебния план на специалност „География“ нова избираема дисциплина с наименованието „География на религиозните общности“, въведена в учебния план на специалност „География“ ОКС „бакалавър“ още в през 1998г. Близка по съдържание е учебната дисциплина „Религиозни общности“, която също се преподава от доц. Трайков като избираема на бакалаврите в специалност „Регионално развитие и политика“

Приноси в статии, посочени за участие в конкурса.

Теоретико-методологични приноси

1. Извършен е цялостен и многоаспектен анализ на проблеми, предизвикани от съществуващата в България демографска криза и формите на нейното проявление.

- разработения авторски модел на изследване, включващ определен набор от показатели, характеризиращи негативните изменения в динамиката на населението,

неговото териториалното разпределение, промените в структурните характеристики, възпроизводството и миграционната активност

- творческото прилагане на комплексния географски подход при анализа на факторите и условията, довели до съществуващата понастоящем изразена демографска криза
- авторът предлага определен алгоритъм, включващ последователното разглеждане на териториалните различия в репродуктивните и миграционни нагласи на населението, а след това и на свързаните с тях пространствени особености в репродуктивното и миграционното поведение на населението в отделните части на страната
- Извършен е анализа на влиянието на урбанизацията върху репродуктивното поведение на населението в България.

2. Макар и с относително по-малък брой, статиите, разглеждащи демографските процеси в страните от Европа, също имат определени приноси елементи.

- Изготвен и приложен е собствен авторски модел за комплексното изучаване на демографските особености на страните от ЕС, отличаващи се по своите природни, социално-икономически и демографски характеристики.
- На основата на установените различия е предложена оригинална типология на страните, в която те са групирани в зависимост от характера на съществуващата в тях демографска ситуация.
- На основата на глобалния подход, в анализа на демографските процеси, са разгледани особеностите на миграциите през XXI век. Тяхното проследяване посредством използването на ретроспективния метод и пространствената диференциация позволява очертаването на основните тенденции в динамичен план, както във времето, така и в пространството;

Приноси с практико-приложен характер

1. С практико-приложен характер могат да бъдат определени приносите в изследванията на възрастовата структура на населението. Демографското остаряване на населението, неговите особености и пространствени характеристики поставят въпроса за социалното осигуряване на възрастните хора. Резултатите от подобен род изследване могат да намерят конкретно приложение в практическите действия, свързани с усъвършенстване на пенсионното осигуряване и развитието на социалните грижи в условията на силно изразено демографско остаряване.

Цитирания

За участие в конкурса за „професор“ доц. д-р Трайков представя 34 цитирания което носи на кандидата – 112 точки. В структурно отношение те се разпределят така (пет цитирания от – 25 точки в реферирано издание (*приложение 4*), 23 цитирания в монографии и колективни токове с научно рецензиране – 75 точки (*приложение 5*) и 6 цитирания в

нереферирани списания с научно рецензиране – 12 точки. (приложение б). Преобладават цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране. Това показва, че авторът е разпознаваем в научната географска общност.

Активно е участието на кандидата в проектна дейност свързана с местно и регионално развитие. За периода той е участвал в тринадесет проекта като ръководител и експерт, устройствени планове и др. проекти свързани с планови стратегически документи на местно ниво. Участието в проекти е както към ФНИ на СУ „Св. Кл. Охридски“ общо шест проекта, четири като експерт и два като ръководител, така и по различни програми. Според нас този подход показва неразривната връзка между знания, умения и експертиза показваща нарастващото значение на географското познание в развитието на обществото. Това доказва безспорните качества на доц. д-р Тони Трайков като изследовател.

Учебно-преподавателска дейност

През последните пет академични години учебната натовареност на доц. д-р Тони Трайков е над 580 часа годишна аудиторна заетост. Основни дисциплини са География на населението и селищата, Геодемография, География на религиозните общности, Регионални особености на човешките ресурси. Доц. д-р Тони Трайков е изграден университетски преподавател със собствен стил. Ползва се с авторитет сред студенти и цялата академична общност. Предложените учебници и учебни пособия се отличават с висок научен стил, достъпност и актуалност на предложената информация. Доц. д-р Тони Трайков е научен ръководител на трима докторанти, които са успешно защитили и придобили ОНС доктор. В своята преподавателска дейност има 28 успешно защитили дипломанти в ОКС „магистър“.

Заключение

Доц. д-р Тони Трайков **набира 917 точки от 600 изискуеми и покрива минималните изисквания за АД „професор“.** Доц. д-р Тони Трайков е изграден университетски преподавател със собствен стил. Ползва се с авторитет сред студенти и цялата академична общност. Предлага публикационна дейност която е подчинена на научни принципи и в тясна връзка с актуални проблеми на обществото. Научен ръководител на трима докторанти. Предложените учебници и учебни пособия се отличават с висок научен стил, достъпност и актуалност на предложената информация. През периода той участва като ръководител и участник в тринадесет международни и национални проекти. Всичко това ми дава основание да подкрепя категорично с „ДА“ избора на доц. д-р Тони Трайков на академичната длъжност „професор“ в ПН Науки за земята (География на населението и селищата).

Гр. Велико Търново
27.03.2023 г.

подпис:
проф. д-р Иван Марков